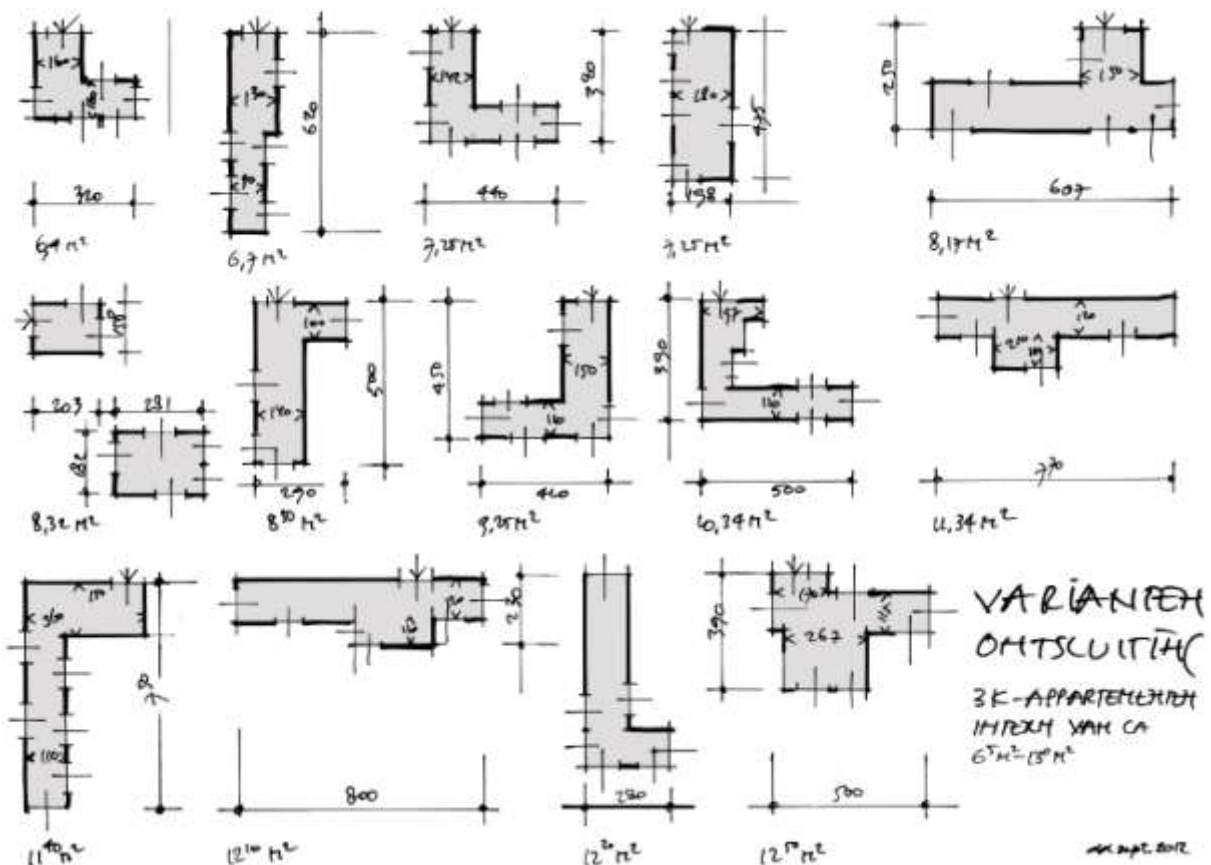

DE SMAAK VAN HET WONEN: BEELD, RUIMTE EN RUIMTELIJKHEID

Een serie over de gewenste woonkwaliteit -1-

Auteur: Martin Liebrechts, 16 april 2013

Nu nieuwbouw in de sociale sector bijna gestopt is en de middelen voor kwaliteitsaanpassingen van de bestaande woningvoorraad nog gericht ingezet moeten worden door de druk op de beschikbare financiële middelen, duikt steeds vaker de vraag op wat de gewenste woonkwaliteit op termijn zal zijn. In de gesprekken met beslissers in corporatieland komt voortdurend de vraag terug welke woonkwaliteit er toegevoegd of verbeterd moet worden. Nu de vanzelfsprekendheden zijn weggefallen en de traditionele nieuwbouw niet meer de agenda domineert, is een extra bezinning des te meer noodzakelijk. Bij voorbaat kan gesteld worden dat de zoektocht in de eerste plaats niet zal gaan om de technische kwaliteit. Juist dit heeft nu - na ruim dertig jaar - ertoe geleid dat er nauwelijks sprake is van vernieuwing of essentiële toevoeging. Meer van hetzelfde in steeds wisselende verpakkingen is het resultaat van de eenzijdige nadruk op de techniek.

De kwaliteiten op termijn

Er is dus maatschappelijk een toenemende spanning: de middelen worden steeds beperkter en de (woon)vraag krijgt voortdurend een nieuwe dynamiek, die eisen stellen aan de inrichting van een fysieke omgeving met toekomstwaarde. Vanuit dit standpunt moet ervoor gewaakt worden om niet al te vooringenomen en technisch naar het vraagstuk te kijken. Het streven om de voorraad energetisch massaal in te pakken, ontkent de complexe vraag naar de benodigde en gewenste kwaliteit. Allerlei technische verbeteringen zijn nu eenmaal altijd in de loop der tijd aan te brengen, al of niet in combinatie met andere vormen van comfortverbeteringen of met onderhoudswerkzaamheden. Anders is het gesteld met de beeldkwaliteit, de ruimtelijkheid en de beschikbare ruimte. Hier gaat het om structurele, fysieke eigenschappen, die niet zomaar terloops gecorrigeerd kunnen worden (1).

Het beeld en de identiteit

Natuurlijk is de vraag naar deze kwaliteitsaspecten of eigenschappen niet onbeperkt, maar moet passen binnen de maatschappelijke kaders, mede gestuurd door demografische ontwikkelingen (zoals kleinere huishoudens), de grenzen van de betaalbaarheid en de gewenste keuzemogelijkheden voor de bewoner. En vervolgens zullen vele roepen dat het toch vooral om de locatie gaat. Natuurlijk gaat het hier in eerste instantie om. Maar dit beschouwen we als een gegeven waarbinnen een gebouw zich moet zien te positioneren. En dan komen de eerdergenoemde aspecten weer om de hoek kijken. Hierbij moet opgemerkt worden dat er natuurlijk een fijn samenspel is in de praktijk tussen beeld en (inrichting van de) woonomgeving. Tezamen zorgen ze toch voor het karakter van het woonmilieu, waarbinnen de woning of het gebouw zich etaleert.

De begrippen beeld, ruimte en ruimtelijkheid zijn bijna los te zien van de waan van de dag, de tijdgeest of de vluchtige mode. Bij de weging van de kwaliteiten zijn de begrippen weliswaar algemeen van karakter, maar bij de specifieke waardering gaat het om de bijzondere situaties of samenhang (2).

Ruimte en ruimtelijkheid: de Siamese tweeling

Het zijn niet alleen de vierkante meters die tellen bij de beoordeling van een woning, vertrek of ruimte, maar vaak het ruimtelijke karakter van het geheel van vertrekken en de verhouding tussen lengte, breedte en hoogte. Maar er is meer. Aanvullende aspecten die van invloed zijn op de ruimtelijkheid zijn o.a. (3):

- De hal: de verbinding tussen en het verlengstuk naar de overige vertrekken. De vorm en afmetingen van de hal spelen hierbij een cruciale rol.
- De plaats en de afmetingen van deuren, die zowel dienen om te verbinden als te scheiden. Juist de toepassing van dubbele (schuif-)deuren kan de ruimtelijkheid extra versterken.
- De doorkijken in de woning, zowel per verdieping als tussen verdiepingen.
- Het uitzicht en de maat van de gevelwand.
- Het kunnen rondlopen in een woning, ofwel het scheppen van zo min mogelijk eindpunten.

Het is juist de ruimtelijkheid die bij veel standaardwoningen nauwelijks of geen aandacht krijgt. De aandacht is te veel of te eenzijdig gericht op sec de vierkante meters.

Bronnen/verwijzingen

- (1) Zie andere artikelen over dit thema:
  - De eigenheid benut: ruimte, ruimtelijkheid en beeld', Martin Liebrechts, kennisbank Bestaandewoningbouw.nl, 22 maart 2013
  - 'Nieuwe patronen ontdekken en inzetten', Martin Liebrechts, kennisbank Bestaandewoningbouw.nl, 12 november 2012
- (2) 'Schuldgevoel'. Over de behoefte aan dingen die we niet nodig hebben, Coen Simon, essay bij de Maand van de filosofie, maart 2013, zie o.a. de tekst 'Als we van iets houden, doen we dat van iets in het bijzonder en niet van iets in het algemeen' (Voor 'iets' staat in de oorspronkelijke tekst 'iemand' (ML))
- (3) In een publicatie van de Bouw hulpGroep, die bestaat uit een bundeling van artikelen over de eigenschappen van plattegronden, worden deze aspecten nader uitgewerkt. De publicatie draagt ook de titel: 'De smaak van het wonen'